

СТАНОВИЩЕ

на Народното събрание по
конституционно дело N 14 от 1996 г.

Делото е образувано по искане на Главния прокурор за обявяване противоконституционността на чл. 33, ал. 2 и чл. 34 от Закона за сделките с валутни ценности и за валутния контрол (ЗСВЦВК). Искателят твърди, че двата законови текста противоречат на чл. 18, ал. 4 и на чл. 19, ал. 1, 2 и 4 от Конституцията на Република България и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията моли Конституционния съд да ги обяви за противоконституционни.

Конституционният съд е допуснал разглеждането по същество на искането и е образувал делото, конституирайки като заинтересувана страна по него и Народното събрание.

1. Оспорените текстове от ЗСВЦВК принадлежат към първата редакция на закона - така както той е приет през 1966 г. Последвали са няколко изменения и допълнения на ЗСВЦВК, но въпросните разпоредби са останали в първоначалния им вид. Следователно, предмет на искането за обявяване противоконституционност са законови норми, приети и действащи от 1966 г. насам. Те не са претърпели промени от 1966 г. досега. Промени обаче са претърпяли много други разпоредби на ЗСВЦВК, включително и при действието на сегашната Конституция - например през 1991 г. (ДВ, бр. 25 от 1991 г.) и през 1993 г. (ДВ, бр. 10 от 1993 г.). При тези промени законодателят е извършвал необходимото адаптиране на заварената законова уредба към изменящите се обществени отношения, в това число и на първо място - към принципите на Конституцията. А самата Конституция има непосредствено отменително действие (чл. 5, ал. 2 и § 3, ал. 2) спрямо заварените законови текстове, които ѝ противоречат; тези текстове се прилагат само доколкото не противоречат на Конституцията, както изрично предвижда § 3, ал. 1 от

Конституцията. Правоприлагащите органи ще приложат на мястото на несъответстващите на Конституцията заварени законови текстове, конституционната уредба. В този смисъл неколkokратно се е произнесъл и самият Конституционен съд.

Предвид горното и ясната конституционна постановка на § 3, ал. 1, считаме, че не са били налице основания за допускане за разглеждане на искането по същество, тъй като самото образуване на делото обезсмисля прякото отменително действие на Конституцията спрямо заварените закони, които ѝ противоречат.

2. В искането се съдържа следната **неточност**: посочва се, че "Съгласно чл. 33, ал. 2 от ЗСВЦВК продажбите на изделия от злато, сребро и платинени изделия и скъпоценни камъни се извършва само от държавни предприятия". С това текстът на чл. 33, ал. 2 е цитиран **неточно**: пропуснато е да се посочи, че се визира продажба **на физически лица**, която да се извършва само от държавни търговски предприятия. В условията обаче на пазарна икономика, установена и развиваща се при новата Конституция, при действието на Търговския закон, разпоредбата на чл. 33, ал. 2 не обхваща юридическите лица, като основен субект на стопанска дейност. И докато в условията на държавно управлявана планова икономика разпоредбата на чл. 33, ал. 2 е установявала държавен монопол в сделките с валутни ценности, то в условията на пазарна икономика, тази разпоредба не установява държавен монопол в конкретните обществени отношения, тъй като допуска участието и на други юридически лица - частни и общински. Ето защо, не е налице противоречие с чл. 18, ал. 4 от Конституцията и искането за противоконституционност на това основание следва да бъде отхвърлено.

3. В искането на Главния прокурор се посочва, че чл. 33, ал. 2 и чл. 34 от ЗСВЦВК противоречат и на чл. 19, ал. 1, 2 и 4 от Конституцията, като нарушават принципите на пазарната икономика и на свободната частна инициатива, която "не може да се осъществява без развитието на частната собственост". Считаме, че оспорените текстове на ЗСВЦВК не представляват основание за такива изводи. Разпоредбите на

чл. 32, ал. 2 и на чл. 34 визират физически лица, а не частно-правни субекти като възможни страни в сделките с валутни ценности. Ограниченият обхват на текстовете не създава противоречие с Конституцията: чл. 19, ал. 2 от Конституцията изрично предвижда действието на законова уредба, която "създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви управни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя".

Евентуалното обявяване на оспорените текстове за противоконституционни, ще създаде празнота в законовата уредба и с това - нарушение на изричното изискване на чл. 19, ал. 2 от Конституцията за законова уредба на тази материя.

Принципът за свободната стопанска инициатива, установен в чл. 19, ал. 1 от Конституцията, е неразделно свързан и гарантиран със съдържанието на ал. 2 от същия чл. 19, посочено по-горе. Цялостният текст на чл. 19 от Конституцията представлява източник на действащо обективно облигационно право (А. Кожухаров, "Облигационно право". Общо учение за облигационното отношение, книга първа, нова редакция О. Герджиков, София, 1992 г.).

Заклучение: по изложените съображения считаме, че искането следва да бъде отхвърлено, а сложната и значима материя за сделките с валутни ценности и за валутния контрол, да продължи да бъде предмет на положителна законова уредба, както изрично повелява чл. 19, ал. 2 от Конституцията. Нейното обновяване и издаване като компетентност на Народното събрание е и трябва да бъде една от неговите приоритетни задачи.

